РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Луо Сяньюй «Формування ціннісних орієнтацій до занять фізичною культурою студентської молоді Китаю», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» (галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»)

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота Луо Сяньюй присвячена актуальній науково-практичній проблемі формування ціннісних орієнтацій здобувачів до занять фізичною культурою в процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти Китайської Народної Республіки. Значущість обраної проблематики зумовлена необхідністю пошуку ефективних підходів до підвищення мотивації студентської молоді до систематичної рухової активності, формування усвідомленого ставлення до власного здоров'я та утвердження фізичної культури як важливої складової особистісного розвитку й здорового способу життя.

В умовах трансформації вищої освіти особливого значення набуває не лише забезпечення студентів відповідними знаннями та руховими вміннями, а й формування стійких внутрішніх мотивів до фізкультурно-оздоровчої діяльності. Перехід від переважно зовнішньої мотивації, пов'язаної з виконанням навчальних вимог, до усвідомленого сприйняття фізичної культури як особистісної цінності є важливою передумовою підтримання рухової активності після завершення навчання у закладі вищої освіти.

Актуальність дослідження посилюється його спрямованістю на вивчення особливостей студентської молоді Китаю, що передбачає врахування специфіки національної системи фізичного виховання, соціокультурних чинників, мотиваційних пріоритетів і традиційних практик рухової активності. Такий контекст створює передумови для поглиблення наукових уявлень про взаємозв'язок ціннісних орієнтацій, рухової поведінки та показників фізичного і психоемоційного благополуччя студентів.

Тема дисертаційного дослідження Луо Сяньюй «Формування ціннісних орієнтацій до занять фізичною культурою студентської молоді Китаю» має наукову та практичну значущість, відповідає актуальним завданням

удосконалення системи фізичного виховання у закладах вищої освіти й спрямована на розв'язання важливого наукового завдання.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. згідно з темою кафедри теорії і методики фізичного виховання 3.3 «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» (номер державної реєстрації 0121U108938). Роль автора, як співвиконавця даної теми, полягала у науковому обґрунтуванні моделі формування ціннісних орієнтацій студентської молоді до занять фізичною культурою у закладах вищої освіти та визначенні її впливу на рівень рухової активності, фізичної підготовленості та якості життя студентів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Дисертаційна робота Луо Сяньюй має логічну структуру, що передбачає послідовне розкриття теоретичних засад формування ціннісних орієнтацій студентської молоді, характеристику методів та організації дослідження, аналіз емпіричних даних і розроблення моделі формування ціннісного ставлення до занять фізичною культурою. Теоретичне підґрунтя дослідження становлять положення сучасної теорії фізичного виховання, наукові підходи до формування фізичної культури особистості, мотиваційно-ціннісної сфери студентської молоді та організації рухової активності у закладах вищої освіти. Авторкою опрацьовано українські та зарубіжні наукові джерела, присвячені проблемам фізичного виховання, здорового способу життя, рухової активності та якості життя студентів.

Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс методів дослідження, зокрема теоретичний аналіз наукової літератури, антропометричні та фізіологічні методи, анкетування, методику дослідження ціннісних орієнтацій М. Рокича, опитувальник якості життя SF-36, методи оцінювання рухової активності, педагогічне спостереження, тестування

фізичної підготовленості, педагогічний експеримент і методи математичної статистики.

Позитивним аспектом методологічного підходу є комплексність оцінювання досліджуваного явища. Авторка не обмежується вивченням мотиваційно-ціннісних характеристик студентів, а розглядає їх у взаємозв'язку з показниками рухової активності, фізичної підготовленості та якості життя. Це дає змогу розширити уявлення про функціонування ціннісної сфери особистості в контексті фізичного виховання.

Важливим результатом роботи є розроблення моделі формування ціннісних орієнтацій студентської молоді Китаю до занять фізичною культурою. Модель передбачає інтеграцію мотиваційно-ціннісного, організаційно-педагогічного та діяльнісного компонентів, а її реалізація пов'язана зі створенням сприятливого освітнього середовища, урізноманітненням форм рухової активності й педагогічним супроводом студентів.

Результати дослідження засвідчують позитивну динаміку низки показників після реалізації запропонованої моделі. Зокрема, у роботі наведено дані про збільшення обсягу рухової активності, зменшення тривалості сидячої поведінки, покращення результатів тестування фізичної підготовленості та позитивні зміни окремих показників якості життя. Також проаналізовано зміни у структурі термінальних та інструментальних цінностей студентської молоді.

Загалом застосовані методи та представлені результати створюють належне підґрунтя для розв'язання поставлених дослідницьких завдань.

Наукові результати дисертації висвітлені в 11 наукових публікаціях: 8 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 3 публікації апробаційного характеру.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає передусім у комплексному дослідженні ціннісних орієнтацій студентської молоді Китаю у сфері фізичної культури та розробленні моделі їх формування в освітньому процесі закладів вищої освіти. До вагомих результатів дослідження можна віднести таке:

– вперше на основі комплексного педагогічного, соціологічного та медико-біологічного дослідження визначено структуру ціннісних орієнтацій студентської молоді Китаю у сфері фізичної культури та встановлено системні взаємозв'язки між мотиваційно-ціннісними установками студентів, рівнем їх рухової активності, показниками фізичного розвитку, фізичної підготовленості та компонентами якості життя;

– вперше визначено компоненти здорового способу життя та систему факторів (соціальних, мотиваційних, поведінкових і фізіологічних), котрі детермінують формування ціннісних орієнтацій студентської молоді Китаю до занять фізичною культурою та визначають рівень їх фізичного стану і рухової активності;

– вперше теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель формування ціннісних орієнтацій студентської молоді Китаю до занять фізичною культурою, яка інтегрує мотиваційно-ціннісний, організаційно-педагогічний та діяльнісний компоненти та спрямована на підвищення рівня рухової активності, фізичної підготовленості та показників якості життя студентів;

– розширено наукові уявлення про роль фізичної культури як важливого соціально-педагогічного чинника формування здорового способу життя студентської молоді та підвищення показників якості їх фізичного, психоемоційного та соціального благополуччя;

– доповнено та уточнено наукові дані щодо структури мотивів, потреб і інтересів студентської молоді Китаю до занять фізичною культурою, а також їх впливу на рівень рухової активності, фізичної підготовленості та участь у різних формах фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання запропонованої моделі для вдосконалення освітнього процесу з фізичного виховання, розширення форм залучення студентів до рухової активності та підвищення мотивації до систематичних занять фізичною культурою. Важливим є також потенціал використання одержаних результатів під час розроблення навчально-методичних матеріалів і програм фізкультурно-оздоровчої спрямованості.

Згідно з матеріалами дисертації, результати дослідження впроваджено в освітній процес Національного університету фізичного виховання і спорту України та в процес фізичного виховання студентської молоді Чжоукоуського педагогічного університету Китайської Народної Республіки, що свідчить про орієнтацію дослідження на практичне застосування отриманих результатів.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. Під час оцінювання дисертаційної роботи Луо Сяньюй «Формування ціннісних орієнтацій до занять фізичною культурою студентської молоді Китаю» та наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати дослідження, ознак порушення академічної доброчесності не встановлено. У представлених матеріалах не виявлено ознак академічного плагіату, неправомірного привласнення результатів інших авторів, некоректного використання наукових джерел або інших порушень принципів академічної доброчесності. Виклад наукових положень, аналіз попередніх досліджень і використання наукових джерел розглядаються в контексті дотримання вимог щодо належного цитування та визнання внеску інших дослідників. Відомості про наукові публікації здобувача, наведені в дисертації, дають змогу простежити апробацію та оприлюднення основних результатів дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому і основних положень дисертації. Дисертаційну роботу викладено на 260 сторінках. Дисертація має традиційну побудову та складається з анотації двома мовами, змісту, переліку умовних позначень, скорочень, вступу, п’яти розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, 8 додатків. Дисертаційну роботу ілюстровано 51 таблицею та 9 рисунками. Список використаних джерел вміщує 197 найменувань наукової літератури.

Анотація містить всі необхідні компоненти та традиційно викладена двома мовами (українською та англійською).

У вступі розкрито актуальність обраної теми, визначено об’єкт, предмет, мету та основні завдання дослідження. Також охарактеризовано використані методи, висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, окреслено особистий внесок автора у спільні публікації, наведено

відомості про апробацію результатів, кількість наукових праць, а також структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні аспекти формування ціннісних орієнтацій студентської молоді в процесі фізичного виховання» авторкою теоретичний аналіз проблеми дослідження, спрямований на визначення концептуальних засад формування ціннісного ставлення студентської молоді до занять фізичною культурою. Зміст розділу послідовно розкриває особливості організації фізичного виховання у закладах вищої освіти Китайської Народної Республіки, значення фізичної культури в особистісному розвитку студентів і сучасні підходи до формування їхніх ціннісних орієнтацій. Дисертантом розглянуто організаційні засади функціонування системи фізичного виховання в китайських ЗВО. Важливість цього аспекту полягає в тому, що формування ціннісних орієнтацій студентів відбувається в конкретному соціокультурному та освітньому середовищі, особливості якого визначають зміст, організаційні форми та потенціал фізкультурно-оздоровчої діяльності. Звернення авторки до китайського досвіду створює необхідне підґрунтя для подальшого обґрунтування підходів, орієнтованих на залучення студентської молоді до систематичних занять фізичною культурою. Авторка акцентує увагу на взаємозв’язку ціннісної сфери особистості з фізичним, психічним і соціальним розвитком, а також на значенні рухової активності у формуванні відповідального ставлення до власного здоров’я та активного способу життя. Такий напрям теоретичного аналізу відповідає предмету дослідження та дає змогу обґрунтувати необхідність цілеспрямованого педагогічного впливу на ціннісно-мотиваційну сферу студентської молоді. Позитивно оцінюючи логіку побудови розділу, варто відзначити послідовний перехід від характеристики освітнього контексту до осмислення фізичної культури як особистісної цінності та аналізу концептуальних підходів до її формування. Авторкою в ході теоретичного аналізу опрацьовано понад 190 джерел наукової літератури.

У другому розділі дисертації «Методи і організація дослідження» представлено комплекс методів дослідження, що охоплює теоретичний аналіз науково-методичної літератури, антропометричні, фізіологічні, соціологічні,

психологічні, педагогічні методи, методи оцінювання рухової активності та математичної статистики. Розкрито організаційні засади й послідовність проведення дослідження. Обраний методичний інструментарій загалом відповідає меті та завданням дисертаційної роботи та забезпечує комплексність вивчення досліджуваної проблеми. До дослідження було залучено 200 осіб (100 юнаків і 100 дівчат), вибірку сформовано з урахуванням добровільності участі, однорідності вікового складу та відсутності медичних протипоказань до фізичних навантажень. Дослідження проведено з дотриманням етичних принципів Гельсінської декларації: учасників поінформовано про його мету та умови, отримано добровільну згоду на участь.

У третьому розділі дисертації «Характеристика детермінант фізичного стану студентської молоді Китаю» представлено результати комплексного дослідження ставлення студентів до фізичної культури, їхніх поведінково-ціннісних орієнтацій, особливостей способу життя та рівня рухової активності. Проаналізовано показники якості життя, фізичного розвитку та фізичної підготовленості студентів і студенток, визначено відмінності між здобувачами першого та другого курсів навчання. Виявлено тенденцію до зниження рухової активності, збільшення тривалості сидячої поведінки та погіршення окремих показників якості життя студентів другого курсу. Отримані результати дають змогу комплексно охарактеризувати чинники, пов’язані з фізичним станом студентської молоді, та обґрунтовують необхідність удосконалення організаційно-педагогічних умов фізичного виховання у закладах вищої освіти.

У четвертому розділі дисертації «Організаційно-педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді в умовах освітнього середовища» представлено теоретичне обґрунтування, розробку та експериментальну перевірку ефективності авторської моделі. Розкрито її мету, структуру, етапи реалізації та змістове наповнення, спрямоване на формування стійкого мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до систематичних занять фізичною культурою. Ефективність запропонованої моделі підтверджено позитивною динамікою термінальних та інструментальних цінностей, підвищенням рівня рухової активності й

фізичної підготовленості, а також покращенням показників якості життя студентської молоді. Отримані результати засвідчують практичну значущість розробленої моделі та можливість її використання для вдосконалення освітнього процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти. Заслуговує на схвалення комплексний підхід до оцінювання ефективності авторської моделі формування ціннісних орієнтацій студентської молоді Китаю до занять фізичною культурою, що передбачає аналіз змін у системі життєвих цінностей, рівні рухової активності, фізичній підготовленості та якості життя студентів і студенток. Позитивною практикою є також поєднання аудиторних занять із діяльністю спортивних секцій, фітнес- і рекреаційно-оздоровчими програмами та самостійною руховою активністю. Практичну цінність становить спрямованість моделі на формування внутрішньої мотивації, відповідальності за власне здоров'я, самоконтролю та стійкої потреби в систематичних заняттях фізичною культурою, що створює передумови для використання запропонованих підходів в освітньому процесі закладів вищої освіти.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» дисертантом здійснено систематизацію та комплексне узагальнення одержаних результатів, що дало змогу підтвердити ефективність розробленої моделі. Дисертанткою проаналізовано основні наукові положення, зіставлено отримані дані з результатами інших досліджень. Проведений аналіз дав змогу підтвердити наукову обґрунтованість запропонованих підходів, практичну значущість розробленої моделі. Отримані результати відкривають можливості для впровадження цього підходу в систему фізичного виховання студентської молоді.

Висновки відповідають завданням дослідження, є обґрунтованими та достовірними, відображають новизну і практичне значення роботи. Дисертація справляє позитивне враження, вирізняється глибоким опрацюванням теми, самостійністю авторки та практичною цінністю отриманих результатів.

Зауваження та дискусійні положення. Відзначаючи актуальність, практичну спрямованість і загальну логіку дисертаційної роботи, вважаю за

необхідне висловити окремі зауваження та положення, які можуть бути предметом наукової дискусії.

1. У роботі констатується різке зниження рухової активності студентів на другому курсі (майже на 45–48 %). Проте оцінювання цього показника здійснювалося переважно за допомогою суб'єктивного опитувальника IPAQ. У зв'язку з цим потребує додаткового роз'яснення, чи враховувалася ймовірність викривлення результатів через психологічну втому студентів, і чи розглядалася можливість доповнення даних об'єктивними методами контролю.

2. Аналізуючи ефективність впровадженої моделі, дисертантка робить особливий акцент на позитивній динаміці таких цінностей, як «самоконтроль» та «ефективність у справах». Бажано було б детальніше обґрунтувати, чому саме ці показники обрано як ключові маркери ефективності формування ціннісних орієнтацій.

3. Згідно з наведеними даними, на другому курсі у студентів суттєво знижується показник «життєвої енергії». У цьому контексті певного пояснення потребує доцільність пропонованого обсягу рухової активності (7–9 годин на тиждень). У роботі варто було б чіткіше розкрити, яким чином такий режим нівелює ризик перевтоми і не стає додатковим стресовим фактором для студентів.

Висловлені зауваження мають переважно дискусійний характер. Вони не заперечують загальної наукової та практичної значущості виконаного дослідження, а окреслюють напрями подальшого поглиблення його методологічного обґрунтування та розвитку відповідної наукової проблематики.

Загальний висновок

Аналіз кваліфікаційної роботи та опублікованих праць здобувача дає підстави для висновку про те, що дисертація Луо Сяньюй «Формування ціннісних орієнтацій до занять фізичною культурою студентської молоді Китаю», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення, заслуговує

позитивної оцінки. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019), вимогам освітньо-наукової програми, яку завершила здобувачка, і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка Луо Сяньюй заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент
Завідувач кафедри
оздоровчо-рекреаційної рухової активності
Національного університету
фізичного виховання і спорту України
доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор Олена АНДРЄЄВА